

Bölüm Xxx

SINIF AYRIMLARININ NEOLİBERAL ANLATISI: PARAZİT FİLMİNİN SINIFSAK ANALİZİ

Neslihan GÖKER¹

1. Giriş

Marx ve Engels'e göre (2019: 49) "tüm toplumların bugüne kadarki tarihi, sınıf savaşımının tarihidir". Marksist düşüncede sınıf kavramının merkezi bir öneme sahip olmasının temel nedenlerinden biri de bu cümlenin içerisinde saklıdır. Çünkü Marx ve Engels, insanlık tarihinin belirleyici gücünün, tarihi yönlendiren ve hatta tarihi yapan en temel mücadele alanının sınıf mücadelesi olduğunu belirtir. Diğer taraftan Tonak'ın da altını çizdiği gibi (2015: 16) bu tez ile Marx ve Engels, sınıfların kapitalizme özgü olmadığını, sınıflı toplum yapısının kapitalizm öncesinde de var olduğunu vurgular. Marx ve Engels'e göre (2019: 50) feodal toplum sonrasında ortaya çıkan kapitalist toplum, sınıflı topluma ve sınıf çatışmalarına son vermez, aksine yeni bir sınıflı toplum yaratır. Dolayısıyla sınıflı toplum yapısı tarihsel olarak değişmez olgulardan biridir, değişen sadece sınıfın görünüşleri ve sınıfsal ilişkilerin niteliğidir. Bu anlamda, kapitalist sistemle serpilip gelişen sınıflı toplum yapısı, kapitalizmin tarihsel serüveninde kendi içinde de çeşitli dönüşümlere sahne olmuştur.

Toplumsal yaşamın eşitsizliklerinin kaynağını belirlemek açısından önemli bir perspektif sunan sınıf analizleri, sinema tarihinin ilk yıllarından itibaren yönetmenlerin de ele aldığı, işlediği temalar arasında yerini almıştır. Sinema tarihinde sınıfsal ayrımlara bağlı olarak şekillenen eşitsiz yapının gündelik hayata ve iş yaşamına yansımaları; ezen-ezilen, güçlü-güçsüz ve zengin-yoksul gibi karşıtlıklar üzerinden işlenmiştir. Örneğin Charlie Chaplin, Modern Zamanlar, Altına Hücum ve Monsieur Verdoux gibi filmlerinde sınıf konusuna doğrudan veya dolaylı yollarla değinmiştir. Bununla beraber sinema tarihinde sınıf mücadelesini merkeze alan yapımlar arasında Sergei M. Eisenstein'in Grev, Jean Luc Godard ve Jean Pierre Gorin'in birlikte yazıp yönettiği Her Şey Yolunda, İtalyan yönetmen Lucino Visconti'nin Leopar ve Josep Losey'in Genç Hizmetçiler filmleri sayılabilir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi, neslihanuyucesoy@gmail.com,

yolunu keşfetmiş bir aile olarak dikkat çekmektedir. Bir işe sahip olmak için her şeyi yapmayı göze alan Kim ailesi Park ailesinin yarattığı boşlukları çok iyi değerlendiren birer birer Park ailesinin evine sızmayı başarmıştır. Ama bunu yaparken kendileri gibi aynı sınıftan olan insanların işini elinden almaktan da bir beyiz görmemişlerdir. Çünkü kapitalist sistemin kanunlarında var olan rekabet unsuru alt sınıfların hayatta kalmak için kullandığı birer silah haline gelmiştir.

Kapitalist sistemle serpilip gelişen sınıflı toplum yapısı, kapitalizmin tarihsel serüveninde kendi içinde de çeşitli dönüşümlere sahne olmuştur. Ve bu değişen sınıf ilişkileri, bu ilişkileri ele alan sinema filmlerine de yansımıştır. Parazit filmi de bu değişimi yansıtan filmlerden bir tanesidir. Bu filmde yönetmen sınıf meselesini ezen-ezilen denkleminde öteye taşımıştır. Üst sınıfın alt sınıfla mücadelesinin ötesinde film alt sınıfların yaşayabilmek için birbirleriyle mücadele etmeleri gerektiğini göstermektedir. Çünkü sınıf bilincinden yoksun olan alt sınıf temsilcilerinin bulunduğu dünya sistemi itibarıyla de bir birlik oluşturarak üst sınıfa karşı bir mücadeleye girişme gücü elinden alınmıştır. Bu nedenle Park ailesinin evinde parazit olarak yaşayıp onun bünyesinden beslenerek ayakta kalmaya çalışan iki alt sınıf kendi içlerinde mimetik bir rekabete girerek birbirlerini oyunun dışına atmaya çalışmaları filmin kilit önemdeki bir yanıdır.

KAYNAKÇA

- Antonello, P. ve Rocha J. (2010). *Giriş. Rene Girard. kültürün kökenleri*, Ayten Er (Çev), Ankara: Dost Yayınları, 9-19.
- Aron, R. (1973). *Sınıf mücadelesi*. Erol Güngör (Çev.). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Aytaç, Ö. (2013). Yoksulluk, kentsel sınıfsal ve sosyal dışlanma: modern kentlerde sınıfsal/mekânsal yarılma ve suçlaştırma mekanizmaları. Ömer Aytaç, Süleyman İlhan (Ed.), *Kentsel yoksulluğu yeniden düşünmek*. Ankara: Birleşik Yayınları, 65-124.
- Bachelard, G. (2017). *Mekânın poetikası*. Alp Tümertekin (Çev.), İstanbul: İthaki Yayınları.
- Başkaya, F. (2019). *Çığırından çıkmış bir dünya*. İstanbul: Yordam Kitap.
- Beneton, P. (1991). *Toplumsal sınıflar*. Hüsnü Dilli (Çev.), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Binark, M. (2019). *Parazit üzerine: sınıf'ın kokusu bir kere sinmişse?* <http://sineblog.org/index.php/2019/11/11/parazit-uzerine-sinifin-kokusu-bir-kere-sinmis/>, Erişim Tarihi: 11.11. 2019
- Bloch, E. (2013). *Umut ilkesi* Cilt 1. Tanıl Bora (Çev), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bourdieu, P. (2015). *Ayrım*. Derya Fırat Şannan, Günce Berkkurt (Çev.), Ankara: Heretik Yayınları.
- Brubaker, R. (2007). *Klasik teoriyi yeniden düşünmek: pierre bourdieu'nun sosyolojik yaklaşımı*. Erman Yüce, Özge Berber Ağtaş (Çev.), Fark/Kimlik/Sınıf, Hayriye Erbaş (Der.), Ankara: Eos Yayınevi, 217-258.
- Calhoun, C. (2014). *Bourdieu sosyolojisinin ana hatları. ocak ve zanaat Pierre Bourdieu derlemesi*, Güney Çeğin, Emrah Göker, Alim Arlı, Ümit Tatlıcan (Der), İstanbul: İletişim Yayınları, 77-129.
- Chang, H. J. (2015). *Sanayileşmenin gizli tarihi*. Emin Akçaoğlu (Çev.), Ankara: Efil Yayınevi.
- Han, B. C. (2019). *Psikopolitika Neoliberalizm ve yeni iktidar teknikleri*. Haluk Barışcan (Çev), İstanbul: Metis Yayınları.
- Corbin, A. (2007). *Kokunun tarihi, Miyasma ile Fulya: Koku ve toplumsal imgelem XVIII-XIX. yüzyıllar*. Pınar Güzelyürek Çelik, Mehmet Emin Özcan, Lale Arslan Özcan (Çev.), Ankara: Dost

Yayımları.

- De Certeau, M. (2009). *Gündelik hayatın keşfi-I*. Lale Arslan Özcan (Çev.), Ankara: Dost Yayınları.
- Edgel, S. (1998). *Sınıf*. Didem Özyiğit (Çev.), Ankara: Dost Yayınları.
- Engels, F. (2019). *İngiltere’de emekçi sınıfların durumu*. Oktay Emre (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Erdoğan, N. (2019a). *Garibanların dünyası Türkiye’de yoksulların kültürel temsilleri üzerine ilk notlar*. *Yoksulluk halleri*, Necmi Erdoğan (Ed.), İstanbul: İletişim Yayınları, 29-46.
- Erdoğan, N. (2019b). *Yok-sanma: yoksulluk-maduniyet ve “fark yaraları”*. *Yoksulluk halleri*, Necmi Erdoğan (Ed.), İstanbul: İletişim Yayınları, 47-95.
- Faulkner, N. (2014). *Marksist dünya tarihi*. Tuncel Öncel (Çev.), Yordam Kitap: İstanbul.
- Fidaner, C. (2020). *Güney Kore sineması üzerine kısa notlar*. *Psikesinema*, 27, 60-61.
- Giddens, A. (1999). *İleri toplumların sınıf yapısı Marksist yaklaşımın eleştirisi*. Ömer Baldık (Çev.), İstanbul: Birey Yayıncılık.
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*. Cemal Güzel (Çev.), İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Girard, R. (2010). *Kültürün kökenleri*. Ayten Er (Çev.), Ankara: Dost Yayınları.
- Halbwachs, M. (2019). *Toplumsal sınıfların psikolojisi*. Zuhul Karagöz (Çev.), İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Hobsbawm, E. (2019). *Önsöz*. Oktay Emre (Çev.), Friedrich Engels, *İngiltere’de emekçi sınıfların durumu*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 7-16.
- İnsel, A. (2010). *Sunuş*. *Louis Bonaparte’in on sekiz Brumaire’i*, Tanıl Bora (Çev.), İstanbul: İletişim Yayınları, 7-17.
- Jourdain, A. ve Naulin, S. (2016). *Pierre Bourdieu’nün kuramı ve sosyolojik kullanımları*. Öykü Elitez (Çev.), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kabadayı, L. (2013). *Film eleştirisi*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Koo, H. (2015). Güney Kore’de gelir dağılımının ekonomi politiği: Devletin sanayileşme politikalarının etkisi. *Fikret Şenses (Haz.), Kalkınma iktisadi yükselişi ve gerilemesi*, İstanbul: İletişim Yayınları, 285- 302.
- Marx, K. ve Engels, F. (2019). *Komünist manifesto*. Celal Üster ve Nur Deriş (Çev.), İstanbul: Can Yayınları.
- Orwell, G. (2019). *Wigan iskelesi yolu*. Levent Konca (Çev.), İstanbul: Can Yayınları.
- Öngen, T. (2002). *Marx ve sınıf*. *Praksis*, 8, 9-28.
- Özden, Z. (2014). *Film eleştirisi*. Ankara: Metis Yayınları.
- Savran, S. (2015). Sınıfları haritalamak: sınıflar birbirinden nasıl ayrılır? Dünyada işçi sınıfı. *Sungur Savran ve Kurtar Tanyılmaz (Haz.), Marksizm ve sınıflar- Dünya’da ve Türkiye’de sınıflar ve mücadeleleri*, İstanbul: Yordam Kitap, 25-67.
- Scott, J. S. (2016). *Tahakküm ve direniş sanatları*. Alev Türker (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Sennett, R. ve Cobb, J. (2017). *Sınıfın gizli yaraları*. Mustafa Kemal Coşkun (Çev.), Ankara: Heretik Yayınları.
- Simmel, G. (2015). *Bireysellik ve kültür*. Tuncay Birkan (Çev.), İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Sorensen, A. B. (2014). Rant temelli bir sınıf analizinin esasları. Aydın Gelmez (Çev.), *Sınıf analizine yaklaşımlar*, Erik Olin Wright (Ed.), Ankara: Notabene Yayınları, 157-196.
- Şengül, T. (2001). *Sınıf mücadelesi ve kent mekânı*. *Praksis*, 2, 9-31.
- Tanyılmaz, T. (2015). *Dünyada işçi sınıfı*. *Marksizm ve sınıflar- Dünya’da ve Türkiye’de sınıflar ve mücadeleleri*, Sungur Savran ve Kurtar Tanyılmaz (Haz.), İstanbul: Yordam Kitap, 71-90.
- Tonak, A. E. (2015). *Komünist Manifesto’dan Kapital’e sınıflar*. *Marksizm ve sınıflar- Dünya’da ve Türkiye’de sınıflar ve mücadeleleri*, Sungur Savran ve Kurtar Tanyılmaz (Haz.), İstanbul: Yordam Kitap, 15-20.
- Wacquant, L. (2014). *Pierre Bourdieu: hayatı, eserleri ve entelektüel gelişimi*. Güney Çeğin, Emrah Göker, Alim Arlı, Ümit Tatlıcan (Der.), Ocak ve Zanaat, Pierre Bourdieu Derlemesi, İstanbul: İletişim Yayınları, 53-76.
- Wallace, R. A. ve Wolf A. (2012). *Çağdaş sosyoloji kuramları*. Leyla Elburuz, M. Rami Ayas (Çev.), Ankara: Doğu Batı Yayınları.

Güncel Sosyal Bilimler Araştırmaları II

- Weininger, E. B. (2014). Bourdie'nün sınıf analizinin esasları. Gökçen Ertuğrul (Çev.), *Sınıf analizine yaklaşımlar*, Erik Olin Wright (Ed.), Ankara: Notabene Yayınları, 111-156.
- Wright, E. O. (2014). Neo-Maksist sınıf analizinin esasları. Çiğdem Çıdamlı (Çev.), *Sınıf analizine yaklaşımlar*, Erik Olin Wright (Ed.), Ankara: Notabene Yayınları, 15-48.
- Wright, E. O. (2016). *Sınıflar*. Selma Toral (Çev.). İstanbul: Notabene Yayınları.